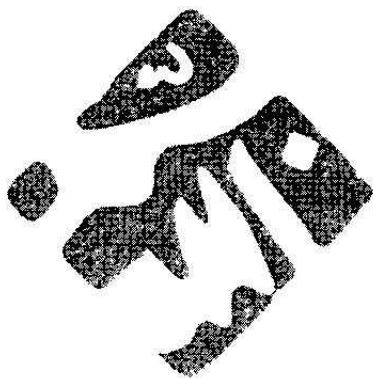

چالش‌های هویتی در ایران (نظریه‌ها و پژوهش‌ها)

مولفان

خدیجه سفیری

(استاد جامعه‌شناسی دانشگاه الزهراء)

پویان احيایی

(دکتری بررسی مسائل اجتماعی ایران)

سفرشناسه	سفیری، خدیجه، ۱۳۳۴ -
عنوان و نام پدیدآور	چالش‌های هویتی در ایران (نظریه‌ها و پژوهش‌ها) / مولفان: خدیجه سفیری، پویان اchiایی.
مشخصات نشر	تبریز: گنج حضور، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۳۰۳ ص: جدول، نمودار.
شابک	978-622-99710-2-4
وضعیت فهرست نویسی	فیا
ادداشت	کتابنامه .
موضوع	ایرانیان -- هویت
موضوع	Iranians -- *Identity
موضوع	ایرانیان -- هویت -- نمونه پژوهی
موضوع	Iranians -- *Identity -- Case studies
مناسه افزوده	احیایی، پویان. ۱۳۷۰
ده بندی کنگره	DSR ۶۵۲۹۷ / اس /
ده بندی دیویی	۰۰۴۴/۹۵۵
ماره کتابشناسی ملی	۵۳۹۳۶۱۴

طراح روی جلد: گنج حضور

صفحه آرای: گنج حضور

چاپ و صحافی: گنج حضور

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۷

شابک: 978-600-99756-9-3

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

انتشارات گنج حضور
۳۳ ۳۶۰ ۳۶۱

طبق قانون حمایت از حقوق ناشران و مولفان هر شخص حقیقی و حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر و مولف، نشر یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید مورد پیگیری جدی قانونی خواهد گرفت و مطابق با جرایم قوانین اسلامی برخورد خواهد شد.

محل نشر: تبریز، خیابان امام، مجتمع تجاری نسیم، پلاک ۳، تلفن: ۳۳۳۶۰۳۶۱

فهرست

هویت و رویکردهای نظری آن	1
مفهوم هویت	2
بررسی مفهوم هویت در بستر تحول تاریخی آن	3
هویت پیشامدرن	4
هویت مدرن	5
هویت پستمدرن	6
هویت شخصی	7
هویت اجتماعی	8
ابعاد هویت اجتماعی	9
نه بعد مختلف هویت اجتماعی در بطن جوامع	10
هویت خانوادگی	11
هویت جنسیتی	12
هویت دینی	13
هویت قومی	14
هویت ملی	15
ابعاد اصلی هویت ملی	16
هویت ملی ایرانی و مؤلفه‌های آن	17
هویت ملی ایرانیان در نظریه‌ها	18
لایه‌های هویتی ایرانیان در اسناد فرادستی	19
مؤلفه‌های هویت ایرانی	20
هویت فرهنگی	21
هویت مصرفی (هویت اجتماعی مبتنی بر سبک زندگی)	22
هویت مدرن	23
هویت بدنی	24
رویکردهای نظری هویت	25
نظریه هویت اجتماعی ریچارد جنکینز	26

۴۲.....	نظریه هویت آنتونی گیدنز
۴۳.....	نظریه هویت استوارت هال
۴۵.....	نظریه هویت اجتماعی تاجفل و ترنر
۴۷.....	نظریه هویت چنتال موفی
۴۹.....	نگاهی بر یافته‌های پیمایشی پیرامون هویت اجتماعی
۵۰.....	بررسی هویت دینی و ملی جوانان شهر تهران با تأکید بر تأثیر خانواده
۶۸.....	بررسی رابطه سرمایه اجتماعی خانواده و مشارکت دینی با هویت دینی نوجوانان
۱۰۱.....	بررسی هویت دینی و ملی دختران و پسران مقطع متوسطه
۱۳۳.....	جهانی شدن و هویت دینی با تأکید بر تفاوت‌های جنسیتی
۱۵۱.....	مطالعه رابطه هویت جنسیتی و میزان اعتماد در بین جوانان شهر تهران
۱۷۲.....	هویت جنسیتی مادران و پسران، شکاف یا تفاوت؟
۲۰۵.....	بررسی تجرد و هویت با تفاوت از نژاد بهی زمینه‌ای
۲۳۱.....	تجربه زیسته‌ی جوانان در مواجهه با مانع‌های هویتی جامعه‌ی گذار
۲۶۶.....	منابع

پیشگفتار مولفین

«خود»، «هویت» و «دیگری» از مفاهیم محوری در اندیشه و فرهنگ انسانی محسوب می‌شوند. انسان‌ها همواره بر آن بوده‌اند که شباهت‌ها و تفاوت‌هایشان را با سایر هم‌نوعان خود بشناسند و با مقایسه خود با دیگران، جایگاه خود را در جهان اجتماعی مجسم کنند. هویت از نیازهای روانی انسان و پیش‌نیاز هر گونه زندگی اجتماعی است. بدون چارچوبی برای تعیین هویت، افراد همانند یکدیگر خواهند بود و هیچ کدام از آن‌ها نمی‌توانند به‌صورتی معنادار و پایدار با دیگران ارتباط و پیوند یابند. همچنین، جوامع انسانی نیز در صورتی به عنوان یک جامعه مستقل شناخته می‌شوند که از دیگر جوامع تمایز و تفاوت داشته باشند. در واقع، بدون وجود شباهت‌ها و تفاوت‌ها، افراد یک جامعه امکان برقراری ارتباطی معنادار و مستمر را میان خود و جوامع دیگر نخواهند داشت.

اصولاً زندگی اجتماعی بدون وجود راهی برای دانستن این‌که دیگران کیست‌اند و بدون نوعی درک از این‌که خود ما کیستیم، غیرقابل تصور است. آگاهی به وجود «خود» و پی بردن به کیستی و هویت خود از خلال ارتباط با دیگر جوامع و مردمان به‌وجود می‌آید. کسی که هویت خود را تعریف می‌کند نه تنها می‌گوید که چه کسی است، بلکه این را هم مشخص می‌کند که چه کسی نیست. بنابراین، می‌توان گفت که هویت به آگاهی شخص و اجتماع از جایگاهش در جهان برمی‌گردد و از این حیث هویت امری آگاهانه است و شامل گزینش‌های داوطلبانه و عاداتی می‌شود که هرگز زیر سوال نمی‌روند.

امروزه بحث‌های زیادی در مورد روابط متقابل میان هویت‌های برون مرزی و درون مرزی، یعنی تأثیرات جهانی و هویت شخصی وجود دارد. برای سال‌ها، کاستل^۱ معتقد است که تغییرات و دگرگونی‌های عمیقی که فناوری‌های اطلاعات موجبات آن را فراهم کرده‌اند تغییرات اجتماعی عمیقی را مانند سست شدن پدرسالاری، محلی‌شدن جنبش‌های اجتماعی، بحران مشروعیت نظام‌های سیاسی و محوریت یافتن مسائل زیست محیطی به‌وجود آورده است. این تغییرات ناگهانی، تند، حیرت‌انگیز و ریشه‌ای باعث شده است افراد از نو حول هویت‌های بنیادین، نظیر هویت‌های ملی و دینی گردهم آیند تا در شرایطی که منطق آن دود شدن و به هوا رفتن هر آن‌چه که سخت و استوار است، برای خود جهان معناداری خلق کنند.

به اعتقاد کاستلز، ساختار جوامع امروزی به نحو روزافزونی پیرامون تقابل دو قطبی میان شبکه و خویش شکل می‌گیرد. به بیان دیگر در فضای اطلاعاتی امروز جهان، هویت فرد در ارتباط تنگاتنگی با جریان‌ات جهانی شکل می‌گیرد. در واقع، می‌توان گفت دیالکتیک فرد-جهان یا هویت شخصی و فضاهای اطلاعاتی به شکل تعامل، تقابل، مقاومت، پذیرش، انتقاد و تفسیر از مسائل بسیار مهم و چالش‌انگیزی است که مورد تحلیل نظریه‌پردازان اجتماعی قرار گرفته است که طرح اندیشه‌ورزانه آن و تلاش برای پاسخ به مسائل جالب و حیرت‌انگیز آن، ویژگی و مختصات دنیای مدرن را آشکار می‌کند.

امروزه اهالی منزوی‌ترین و دور افتاده‌ترین واحدهای اجتماعی جهان، تحت تاثیر تغییرات و دگرگونی‌هایی واقع شده‌اند که به وسیله انقلاب‌های اطلاعاتی و ارتباطی و مواردی از این قبیل به وجود آمده‌اند؛ به طوری که می‌توان گفت که جهانی نو در این هزاره در حال شکل‌گیری است. ایران نیز جامعه‌ای در حال دگرگونی یا تحول است؛ در چنین جامعه‌ای با گسترش شهرنشینی، تحرکات جمعیتی و اجتماعی، رسانه‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی هم‌چون اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی به منظور کسب اطلاعات و آگاهی‌های بیشتر و تشدید تعاملات بین فرهنگ‌ها باعث شده که اغلب مردم در برابر الگوهای جهانی و جهانی متفاوت و بعضاً متعارضی قرار بگیرند. تحت تاثیر این عوامل، ابعاد متفاوت زندگی افراد به طور کلی دگرگون و متحول شده است. یکی از مهم‌ترین ابعاد زندگی افراد که بدون تردید بیشترین تاثیر را پذیرفته است، بعد هویتی افراد می‌باشد. زیرا رشد سریع وسایل اطلاعاتی و ارتباطی و دسترسی همگانی به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، منابع هویت را دگرگون ساخته است؛ به طوری که افراد در فضای کنونی با منابع بی‌شمار هویتی مواجه گشته‌اند و این امر منجر به دگرگونی‌های عمیقی در نحوه زندگی و نگرش افراد در سطوح مختلف اجتماع شده است. در این بین جوانان بیشتر از هر قشری تحت تاثیر این پدیده‌ها قرار گرفته‌اند. به همین دلیل هدف نوشتار حاضر، مطالعه دقیق و موشکافانه نظریه‌های هویت اجتماعی و بررسی پژوهش‌های صورت گرفته با سایر عوامل مرتبط تاثیر گذار بر این عنصر شناختی می‌باشد.